

1999-04-27: Dansk Journalistforbund ctr. Konkurrencerådet

Kdl. af 27/04 1999: Dansk Journalistforbund ctr. Konkurrencerådet

»År 1999, den 27. april afsagde Konkurrenceankenævnet i sagen j.nr. 97-218.349, Dansk Journalistforbund ctr. Konkurrencerådet, sålydende:

K E N D E L S E

1.

Ved skrivelse af 17. december 1997 har advokat Anne Troelsen på vegne Dansk Journalistforbund klaget over Konkurrencerådets afgørelse af 20. november 1997 hvorved Konkurrencerådet fandt, at der skulle indledes forhandling i henhold til § 11 i den dagældende konkurrencelov med henblik på tilbagekaldelse af Dansk Journalistforbunds "Vejledende vilkår for freelance journalistik". Konkurrencerådet bemyndigede samtidig Konkurrencestyrelsen til, jf. konkurrencelovens § 12, stk. 1, at meddele påbud om tilbagekaldelse, såfremt forhandlingerne ikke førte til dette resultat.

Klageren har påstået afgørelsen ophævet.

Konkurrencerådet har påstået afgørelsen stadfæstet.

Konkurrenceankenævnet har den 16. juli 1998 afsagt delkendelse om aktindsigt. Herved fik klager aktindsigt i ekstraherede og anonymiserede svar på Konkurrencerådets rundspørgeundersøgelse.

Konkurrencestyrelsens afgørelse af 20. november 1997 er sålydende:

"Rådet forretningsudvalg har den 12. november d.å. på baggrund af vedlagte sagsfremstilling bemyndiget Styrelsen til at forhandle med Dansk Journalistforbund (DJF) jf. konkurrencelovens § 11 om tilbagekaldelse af forbundets "Vejledende vilkår for freelance journalistik". Styrelsen er endvidere blevet bemyndiget til at meddele påbud herom, jf. samme lovs § 12, stk. 1, såfremt forhandlingerne ikke fører til dette resultat.

Forretningsudvalget har ved afgørelsen lagt til grund at den omhandlede prisliste regulerer journalisternes erhvervsvirksomhed og derfor er omfattet af konkurrencelovens § 2. Forholdet er ikke omfattet af lovens § 3 om løn- og arbejdsforhold bl.a. af den grund, at de vejledende vilkår udtrykkeligt kun finder anvendelse, hvor der ikke er indgået overenskomst med forbundet.

Det berørte marked omfatter journalistiske ydelser leveret til medierne og freelancejournalisternes ydelser svarer til de ansatte journalisters. På dette marked indtager DJF en dominerende stilling. Virksomheder, der efterspørger journalistiske ydelser, vil overvejende være henvist til DJF's medlemmer, hvoraf hovedparten er dækket af forbundets overenskomster. De øvrige medlemmer er herefter målgruppe for de vejledende vilkår, der medfører skadelige virkninger for konkurrencen ved at modvirke tilpasningen af ydelser og honorarer til et konkurrencebaseret marked. Ved en forespørgsel til en række bladmedier er det blevet bekræftet, at prislisten har betydning for prisdannelsen.

Sagen er fundet at fremtræde parallel med rådets tidligere indgreb mod freelancepressefotografernes prisliste, der blev stadfæstet af Konkurrenceankenævnet ved kendelse af 27. december 1994.

...

3. Sagens baggrund

3.1 Sagens genstand fremgår af en opslagsbog benævnt "FreelanceNøglen" og en A4-folder benævnt "Vejledende Vilkår for freelance-journalistik."

FreelanceNøglen er en lille opslagsbog på 192 sider, der er udsendt af FreelanceGruppen, Dansk Journalistforbund. FreelanceNøglen '97 er 11. oplag og indeholder en oversigt over de ca. 950 medlemmer af Dansk Journalistforbund, der arbejder freelance.

Det fremgår af FreelanceNøglen, at der er tale om et opslagsværk, opdelt i 4 hovedafsnit:

1. En alfabetisk oversigt, hvor der søges på freelancerens efternavn med henvisning til en side, hvor den pågældende er omtalt.
2. En oversigt, hvor den enkelte freelancers adresser, tlf./telefax-numre er anført og specialer m.v. er omtalt.
3. En total oversigt over freelancebureauer.
4. Et serviceafsnit indeholdende adresser, tlf./telefax-numre samt kontaktpersoner på mere end 800 offentlige instanser, organisationer, medier m.v.

FreelanceNøglen '97 er derudover udgivet på CD-rom og dele heraf på Internettet. FreelanceNøglen '97 er udsendt til ca. 7000 institutioner, organisationer, virksomheder m.v. og har et totalt oplag på 10.000.

Det hedder i publikationen s. 5 bl.a.:

"Ved at bruge en freelancer sikrer du dig en fleksibel, professionel medarbejder, der er ansat fra job til job.

Freelanceren arbejder selvstændigt og hyres kun til løsning af den konkrete opgave.

Langt de fleste freelance-opgaver kan beregnes på forhånd, således at du ved, hvor meget en given opgave vil koste at løse.

...

For at sikre begge parter er det fornuftigt og rimeligt at indgå en skriftlig aftale, der beskriver opgavens omfang, forventet arbejdstid, indhold, leveringsfrister og økonomi.

...

Vejledende priser for freelance-arbejde	
Alment journalistisk arbejde:	445 kr./timen (mindst 4 timer)
Længerevarende opgaver	13.350kr./uge/37 timer
Undervisning, specialviden og	520 kr./timen

udlandsartikler	
PR og information	700 kr./timen
Bureaustof:	1. udgivelse: Fuldpris, derefter 50\% pr udgivelse. Særligt tillæg for store oplag.
AV-Produktion/CD-Rom	3115 kr./dag/7,5 time
Ulempe-tillæg	For arbejde der er bestilt til og udført mellem 17-22 tillægges timeprisen 50\%. I tidsrummet 22-08, samt weekends og helligdage er tillægget 100\%
...	

"Vejledende vilkår for freelance-arbejde leveret af medlemmer af Dansk Journalistforbund" indeholder bl.a.:

"Disse vejledende vilkår kan anvendes, hvor der ikke er indgået anden aftale med Dansk Journalistforbund om dette arbejdsområde.

...

1. Alment journalistisk arbejde
- ...
2. Undervisning , specialviden og udlandsartikler
- ...
3. PR og informationsjournalistik
- ...
4. Bureaustof

Journalistisk arbejde, der bestilles til offentliggørelse i flere publikationer samtidig, kan aflønnes efter antal udgivelser eller – hvor det samlede oplag overstiger 100.000 eks. – efter oplag.

- A. **Efter antal udgivelser:** For første udgivelse betales den relevante grundløn. For de næste udgivelser betales et tillæg på yderligere 50\% af grundlønnen for hver. Betalingen kan ikke overstige 4 x grundlønnen.
- B. **Efter oplag:** Hvis det samlede oplag for de blade, en artikel bringes i, overstiger 100.000 eks. betales en grundløn efter pkt. 1 eller 2. Dertil ydes et procenttillæg på én promille af det samlede oplag. Betalingen kan højst udgøre 4 x grundlønnen.

5. AV-Produktion
- ...
6. Ulempetillæg
- ...
7. Aftale

Før en opgave påbegyndes, anbefales det at udarbejde en skriftlig, bindende aftale mellem arbejdsgiver og freelancer. For enkeltartikler kan benyttes den standardformular, aftalebekræftelse, som FreelanceGruppen har udarbejdet.

8. Annullerede aftaler

...

9. Dokumenterede udgifter

Udover lønnen betaler arbejdsgiveren for dokumenterede udgifter til f.eks. nødvendig fortæring, kørsel i egen bil, 2,92 kr./km eller offentlig transport samt evt. overnatning i forbindelse med arbejdet.

10. Betingelser

Betalingen forfalder ved afleveringen af arbejdet, med sidste rettidige betalingsdato 14 dage efter modtagelsen af regning/faktura

Beløbet udbetales normalt som A-indkomst, men skal udbetales som B-indkomst, hvis freelanceren er skattemæssigt selvstændig.

11. Ophavsret

...".

4. Klagers argumentation

"Vejledende vilkår for freelance-journalistik" (herefter Vejledningen) er en erstatning for overenskomstregulering for freelancere og vedrører således løn- og arbejdsforhold, hvorfor den ikke er omfattet af konkurrenceloven, jf. lovens § 3. Det fremgår udtrykkeligt af vejledningens indledning, at den kan anvendes, når arbejdet ikke er overenskomstdækket. Vejledningen er ikke andet og mere end det den betegner sig som, nemlig vejledning i, hvad freelancere bør være opmærksomme på, når de selv forhandler vilkår med deres arbejdsgivere/aftagere, og den foreslåede timepris er udarbejdet på grundlag af Dansk Journalistforbunds lønstatistikker.

Formålet med at udsende "Freelance-Nøglen" i ca. 7.000 eksemplarer er ikke at udbrede kendskabet til uddraget fra "Vejledende vilkår for freelance-journalistik", der alene fylder under en halv side af det samlede sidetal på 192 sider. "Nøglen" er en fortegnelse over alle freelance-medlemmer i Dansk Journalistforbund med angivelse af adresse, telefon, fax. m.v. "Nøglen" har til formål at skaffe arbejdsløse "freelancere" noget at lave. De 6.000 som "Nøglen" er sendt ud til (udover de 1.000 freelancejournalister) er private og offentlige virksomheder, tidsskrifter, magasiner, fag- og organisationsblade, dag- og ugeblade og andre medier, der kunne tænkes at have behov for at ansætte en "freelancer" i en tidsbegrænset periode eller til at løse en bestemt opgave. Også de "freelancere", der på grund af deres aktuelle arbejde måtte være omfattet af en kollektiv overenskomst, er oplistet i "Nøglen".

Blandt 6.500 medlemmer af Dansk Journalistforbund der er nogle, som betegner sig selv som freelancere, hvilket blot betyder, at disse ikke er i et ansættelsesforhold, der har varighed på over 6 mdr. I gruppen af freelancere er der en del, der er i vikarjob, nogle, der er i skiftende midlertidige ansættelsesforhold, og nogle, der udbyder deres arbejdskraft pr. time med henblik på at løse varierende journalistiske opgaver.

Disse løst ansatte folk, der pr. tradition kalder sig for freelancere, er overenskomstdækket, når de arbejder for foretagender, med hvilke Dansk Journalistforbund har tegnet en freelance overenskomst og tilsvarende ikke-overenskomstdækket, når de arbejder for et foretagende, med hvilket Dansk Journalistforbund ikke har en freelance overenskomst.

Ligesom de medlemmer, der er i færd med at tage ansættelse på en ikke-overenskomstdækket arbejdsplads, har freelancere, der skal forhandle med et foretagende om deres løn- og arbejdsvilkår under løsning af en midlertidig opgave, behov for både skriftligt vejledningsmateriale og personlig bistand. Det er denne vejledning, som "Vejledende vilkår for freelance-journalistik" er en del af.

Den suppleres af den årlige lønstatistik, løbende information, telefonisk og personlig rådgivning, standardkontrakter m.v.

Endelig er der en mindre gruppe af egentlige selvstændige erhvervsdrivende i gruppen. For dem er det helt irrelevant med "Vejledende vilkår for Freelance-journalistik". De selv-stændige erhvervsdrivende har eget salg- og præsentationsmateriale, prislister m.v.

Journalister m.v., som benævner sig freelancere, fordi de ikke er fastansatte, er ikke dermed selvstændigt erhvervsdrivende. Freelancere kan sammenlignes med timelønnede vikarer, barselsvikarer og midlertidigt projektansatte, der heller ikke kan anses for selvstændige. Lønmodtagerstatus afhænger ikke af om vedkommende er dækket af en overenskomst eller ej.

At manglende overenskomstdækning ikke kan være afgørende for, om freelancere må anses som reelt selvstændige, illustreres af, at Dansk Journalistforbund havde tre freelance-overenskomster med Danmarks Radio, som bortfaldt den 1. januar 1998. Det er senere lykkedes at indgå nye freelance-overenskomster med Danmarks Radio, men det siger sig selv, at de pågældende medarbejdere ikke i forhold til Danmarks radio blev selvstændige pr. 1. januar 1998 for senere igen at blive lønmodtagere, da de nye overenskomster kom på plads. Arbejdsretligt set var den eneste forskel, at "freelancerne" i januar og februar måneder 1998 var ansat på individuel kontrakt, medens de før var og nu igen er dækket af en kollektiv overenskomst.

Der er ingen forskel på sammensætningen af den gruppe "freelancere", der var (og nu igen er) omfattet af Dansk Journalistforbunds freelanceoverenskomster med Danmarks Radio og den gruppe "freelancere", som nærværende sag omhandler.

Dansk Journalistforbund er et af de forbund, der har flest lønmodtagere, der arbejder på freelance vilkår, og udbredelsen af såkaldt distancearbejde og udviklingen på arbejds-markedet i øvrigt i retning af større fleksibilitet vil resultere i en endnu større andel af forbundets medlemmer på freelance vilkår. Det ville være urimeligt, hvis Dansk Journalistforbund skulle være afskåret fra at vejlede den medlemsgruppe, der arbejder på løsere og mere usikkert ansættelsesgrundlag, blot fordi det ikke er lykkedes at overenskomstdække det pågældende medieforetagende med en freelance-overenskomst. En freelancer står typisk meget alene i forhandlingerne med arbejdsgiverne.

5. Konkurrencerådets argumentation

Dansk Journalistforbunds vejledning angår produktmæssige ydelser svarende til det arbejde, ansatte journalister præsterer som led i deres job. Den regulerer imidlertid freelancejournalisternes erhvervsvirksomhed og er derfor omfattet af konkurrencelovens § 2. Freelance journalister kan ikke anses for lønmodtagere generelt. Det skal ikke afvises, at der findes freelancere, der er ansat på overenskomstvilkår, men det er ikke denne gruppe de "Vejledende vilkår. . ." henvender sig til. De

"Vejledende vilkår. . ." finder anvendelse, hvor der ikke er indgået overenskomst med Dansk Journalistforbund.

Konkurrenceloven omfatter ikke løn og arbejdsforhold. Såfremt Dansk Journalistforbund finder det opportunt at iværksætte kollektive kampskridt i henhold til de arbejdsretlige regler, vil Konkurrencerådet således ikke kunne intervenere. Dansk Journalistforbund vil også kunne benytte de almindelige arbejdsretlige kampregler for at opnå en kollektiv overenskomst for de freelance journalister, der i dag arbejder uden overenskomst. Sådanne skridt adskiller sig imidlertid klart fra situationen med "Vejledende vilkår for freelance-journalistik" med en liste med bl.a. anbefaling af priser for medlemmernes ydelser.

6. Konkurrenceankenævnets bemærkninger

Efter det oplyste må det lægges til grund, at et antal medlemmer af Dansk Journalistforbund præsterer journalistisk arbejde for medievirksomheder af samme karakter som disse virksomheders fastansatte medarbejdere, men på løsarbejdsvilkår, at sådant løsarbejde hos nogle virksomheder er dækket af særlige freelanceoverenskomster indgået med Dansk Journalistforbund, at forbundets "Vejledende vilkår for freelance journalistik" indeholder en vejledning vedrørende tilsvarende løsarbejdsopdrag, som ikke er dækket af en kollektiv overenskomst, med hensyn til vilkårene i individuelle aftaler herom, herunder navnlig om timelønssatser, og at vejledningen sigter mod løsarbejdsopdrag i ansættelsesforhold.

Den journalist, som udfører arbejde for en medievirksomhed af samme karakter som virksomhedens fastansatte medarbejdere, kan ikke – blot fordi arbejdet er opgavebestemt – anses for at udøve selvstændig erhvervsvirksomhed. Ligesom Dansk Journalistforbunds kollektive overenskomster vedrørende såkaldt freelance-journalistik må anses for at angå "løn- og arbejdsforhold", jf. den dagældende konkurrencelovs § 3, må forbundets modsvarende vejledning for tilsvarende løsarbejdsopdrag i ansættelsesforhold på ikke-overenskomstdækkede områder anses for at angå løn- og arbejdsforhold.

Den påklagede afgørelse havde derfor ikke hjemmel i den dagældende konkurrencelov og vil derfor være at ophæve, jf. herved overgangsbestemmelsen i den nugældende konkurrencelovs § 27, stk. 3.

Herefter bestemmes:

Konkurrencerådets afgørelse af 20. november 1997 ophæves.

Klagegebyret tilbagebetales til klager.

Ole Jess Olsen Jens Fejø

Børge Dahl«